

FORSKJELLIGE MÅTER Å SAMLE POSTKORT PÅ

av Konrad Moe

I denne serien prøver jeg å vise de mange mulighetene postkort kan gi en samler. Det finnes mange motiv og innfallsvinkler. Her vises de mest vanlige kortene folk samler på. Eksemplene er tatt fra min samling. Mange av kortene er derfor fra Molde og Romsdal som er ett av mine samleområder.

1. Tittel/Innledning
2. **Stedskort.** De fleste postkortsamlerne har startet med postkort fra sitt eget hjemsted. Dette er et fargekort fra Molde. Slik så byen ut fra sjøen ca. 1910. Til venstre er det en avrivningskant som betyr at kortet har vært i ei mappe., bestående av ca. ti kort. Utgiver: H. George Dahl..
3. Går vi inn i havna, kan vi få dette bildet. Til venstre båten "Rauma" av Molde. Mange samler på lokale båter fra sitt distrikt. Kortet er stemplet i 1911.
4. Molde sett mot sjøen, fjorden og fjella, et såkalt panoramakort. Fra utsiktspunktet Varden, ca. 400 meter over havet, kan man se 222 fjelltopper. Utgiver: F. Beyers Tourist-Bureau. Ca. 1905.
5. I forgrunnen Skihytta, bygd 1911. Kjente navn i fjellrekka er Vengetindene, Romsdalshorn (to pukler) og Store Trolltind. Å samle spesielt på fjellmotiv er selvsagt en mulighet. Utgiver H.G. Dahl. Enerett : Erling Birkeland.
6. Gatemotiv er ettertraktet vare for de fleste postkortsamlere. Skilt som kan leses, høyner saleverdien. Her kan vi lese "O.G. Steen. Slagter." Utgiver: H. G. Dahl.
7. Et annet gatemotiv med kirka i bakgrunnen. Hest og kjerre. Personen til høyre kjenner tydeligvis kusken. Kortet er stemplet i 1911, er kolorert, dvs. fargelagt. Utgiver: C.A. Erichsen.
8. **Kirker.** Kirkemotiv er lett å få tak i. Hvis en skal samle hele landet, får en nok å gjøre på. Her ser vi Molde kirke, bygd ferdig 1887. Den ble bombet i 29. april 1940 og brant ned til grunnen. Bildet er tatt fra nord, og her ser vi at klokka mangler. Rett nord for kirka gikk grensa til Bolsøy kommune, og de som bodde der, trengte ikke å se hvor mye klokka var. Slik var tankegangen, - eller var det for å spare noen kroner? Utgiver: Peter Alstrup
9. Frem til ca. 1905 var det ikke lov å skrive hilsener eller meldinger på baksida av kortet. Her skulle kun adressaten og hans adresse stå.. Dette resulterte ofte i mye skrift på forsida av kortet. To eller flere motiv på et kort er ofte mer attraktivt enn ett motiv. Til venstre ser vi Axel Enders alberttavle fra 1887. Da Molde kirke stod i flammer i 1940, ble alberttavla berget. I dag er den behørig plassert i Molde Domkirke.
10. Slik så baksida av kortet ut. (Paa denne Side skrives kun Adressen.). Kortet er stemplet VEBLUNGSNÆS 1899. Utgiver: Abel. Foto: Eilert Dahl, Molde.
11. **"Hilsen fra"-kort.** Disse kortene er dyre i anskaffelse, særlig fargekortene som er litografiske. Disse hører med til våre eldste postkort. De fleste er laget på 1890-tallet, og mange er sjeldne. Dette kortet er sendt til Sverige i 1895. Utgiver: Dahls Boghandel.
12. Her står det "Erindring fra Molde", en variasjon til "hilsen fra". Tredelt motiv som er sendt til Sverige i 1899.. Utgiver: A.S. Hagen, Molde.
13. "Hilsen fra"-kort i svart/kvitt. De var nok billigere å produsere. Her ser vi Moldes store turisthotell, Grand Hotell (øverst) og Alexandra Hotell ca. 1900. Grand Hotell brant ned til grunnen i 1919, mens Alexandra Hotell gikk tapt i april dagene 1940. Bare

”Alexandra” ble bygd opp igjen. (1950). Kortet er sendt til Bergen i 1905. Ukjent utgiver.

14. **Sjukehus og rekonvalesenthjem.** I 1896 fikk Molde et sjukehus for tuberkuløse, Reknæs Sanatorium. Tidligere het det Reknæs Hospital og var mer myntet på spedalske. Her ser vi hovedbygningen med en av kurhallene. Dette staselige sjukehuset ble flammenes rov i 1940. Kortet er sendt til Danmark i 1912. Utgiver: M. Brecke, Molde.
15. Her ligger de tuberkuløse ute en finværsdag. Det var frisk luft som var den beste medisinen for pasientene, mente man for hundre år siden. Kortet er sendt til Bergen i 1908. Ukjent fotograf og utgiver
16. **Dans, musikk.** Dette kortet viser Romsdalsmuseets leikarring i aksjon ca. 1930. Spillemannen står ved treet litt til venstre for midten. Kortet er sendt til Odda i 1938.
17. **Forfattere.** Her holder Bjørnstjerne Bjørnson en av sine siste taler. Han avduker Alexander Kiellands byste i Reknesparken i Molde. Året er 1907.
18. **Statuer og byster.** Denne bysten av Alexander Kielland er laget av dansken Peder Severin Krøyer. (1851-1909). Bjørnstjerne Bjørnson deltok i finansieringen av bysten. Kielland var for øvrig amtmann i Romsdals Amt 1902-1906. (Fotograf Kirkhorn, Molde)
19. **Skoler.** Molde Folkeskole ble bygd i 1904. Bygningen brant i 1977,
20. **Idrett.** Her er det mange idrettsgrener å samle på. Her har jeg valgt turn på Molde Idrettsplass ca. 1925. Vi ser utførelsen av linjegymnastikk. Mange tilskuere. Bildet er tatt ca. 1925. Ukjent fotograf.
21. Molde er kjent for fotball, og her vi et kort fra 1970-tallet. Trolig er det Viking som er på besøk på gamle Molde Stadion. Dette kortet kunne også ha gått inn i ei bilsamling. Legg merke til politiets ”Svartemarja”. Foto: Skarbøvik , Sunnmørsposten
22. **Industri.** Molde er kjent for sin tidligere konfeksjonsindustri. Til høyre ser vi bygningen til firmaet ”Suberb” som drev herrekonfeksjon. I bygningen til venstre for suberbgården holdt Solemdal møbelfabrikk til. Kortet er fra ca. 1920, for sporene etter storbrannen i 1916 aner vi. Store deler av trehusbebyggelsen til venstre i bildet ble dette året flammenes rov. Utgiver: H. G. Dahl.
23. Molde er også kjent for sin motorindustri. I bygningene til høyre for moloen holder Brunvoll motorfabrikk til. Bildet er tatt ca. 1950. Utgiver: Harstad.
24. Litt utenfor byen mot Nesjestranda lå Hovdenak Stolfabrikk. Foto Kirkhorn ca. 1910. Noen fotograferte nummererte postkortutgivelsene. Dette er nummer 94 i rekken.
25. **Arbeidsliv.** Dette er et interessant samleområde og mye å velge i. Her ser vi smeden i arbeid. Egentlig er det et reklamekort for medisin, for det står mye på baksida. På plakaten står det: ”Schafft Eisen Euch ins Blut.“ Dr. Bock. Det betyr fritt oversatt: “Sørg for at du får nok jern i blodet. På brettet til jenta står det ”Ferrola”, som også har noe med jern å gjøre. Oppi glasset er styrkedrikken som gjør deg frisk. Dansk utgivelse, ca. 1915.
26. **Fiske.** Dette temaet kan også høre med til arbeidsliv, men her kan også hobbyfiske komme inn. Jeg har valgt et motiv med landnot. Kortet er stemplet Ålesund 1930 og sendt til Østerrike. Utgiver: Mittet.
27. **Kongelige motiv.** Da kong Haakon, dronning Maud og kronprins Olav gjestet Molde i 1906, var byen pyntet til fest- Her står alle de prominente personene i Molde og venter på at skipet ”Heimdal med de kongelige om bord skal legge til kai. Foto H. G. Dahl, Molde. Eneberettiget John Fredriksons Eftf.
28. Kong Haakon med familie tok inn på Grand Hotell som lå øst i byen. Her ser vi kongen og dronninga står på verandaen og hilser til moldenserne. Kronprins Olav som folk også ville se, hadde på dette tidspunktet lagt seg. Utgiver: M. B. Rønneberg.

29. Stort oppbud med båter i anledning kongebesøket i 1906. Fotograf Kirkhorn nr. 108.
30. **Båter/skip.** Dette er et meget populært samleområde. Gamle rutebåter, hurtigruter og ferger er in. Prisene kan lett fyke til værs på sånne kort. Her ser vi S/S "Kong Haakon". Det er stemplet Stettin i 1910 og sendt til Danmark.
31. Her ligger hurtigruta "Erling Jarl" ved kai i Molde. Bildet er tatt ca. 1960. I forgrunnen alexandraparken. Utgiver: Normann nr. 526.
32. Midt på 1960-tallet trafikkerte denne luftputebåten Romsdalsforden. Den var en av de første i sitt slag i Norge. Foto: Birkeland, Molde
33. **Fyrtårn.** Dette er et internasjonalt samleområde. Her ser vi fiskeværet Ona med sitt fyrtårn. Bildet er tatt ca. 1950. Utgiver: Harstad.
34. **Fly.** Interessen for flymotiv er stor blant samlere. Her vises et noen fly på Molde lufthavn, Årø. Flyplassen ble åpnet i 1972, og da skrev Aftenposten at dette var landets vakreste flyplass.. Utgiver: Mittet.
35. **Jernbane.** Også dette er et internasjonalt samleområde. Postkort med motiv av jernbanestasjoner er etterspurt. Her ser vi imidlertid Kylling bru i Romsdalen. Raumabanen ble ferdigbygd i 1924. Kortet er stemplet i 1971. Utgiver: Aune.
36. Endestasjonen på Raumabanen er Åndalsnes. Banen ble aldri videreført til Ålesund eller Molde. Kortet er stemplet i 1934. Utgiver: Normann
37. **Camping/bil.** Et nytt samleområde er campingplasser. Her ser vi fra Kviltorp Camping i Molde. Bilsamlere er også interessert i dette kortet siden en kan lese nummeret på begge bilene. Bbildet er tatt ca. 1965. Utgiver: Normann.
38. **Kunstnerkort.** Mange kunstnere har brukt sine motiv på kort. Et kortforlag står som utgiver. Hvilken kunstner skal man samle på? Mange velger en lokal kunstner, andre en de liker godt.. For meg var Axel Ender et naturlig valg siden det er han som har malt den gamle altertavla i Molde Domkirke.. Dette kortet er et overrekkelseskort, dvs. uten postkortbaksid. Motivet er typisk for Axel Ender. Han var glad i å male hester siden han vokste opp på Dikemark gård. Ugiver: Abel.
39. Aksel Ender (1853-1920) malte mange motiv hentet fra Bibelen. Her ser vi kvinnen ved brønnen i samtale med Jesus. Dette er et overrekkelseskort i kartong, datert 1892, ett av mine eldste kort. På baksida står følgende tekst: "En i sandhed glædelig jul ønskes min kjære tante og onkel fra Eders hengivne Trine. Juleaften 1892". Utgiver: Abel.
40. En annen populær kunstner er Jenny Nystrøm. Hun er svensk, men mange av kortene med hennes motiv er norsk utgivelse. Her "Enkens skjerv", et bibelsk motiv. Dette er et overrekkelseskort i kartong utgitt av John Fredrikson.
41. **Julekort.** Her er det mange kategorier. Skal man samle motiv med niser, griser, katter, fugler eller Jesus-barnet med Maria, Josef og de tre vise menn. Noe liker å samle på julekort av en bestemt kunstner, da gjerne med signatur. Personlig liker jeg julekort av Kjell Aukrust. Her leser nissen fra boka "Muntre ting". Kortet er stemplet BREISKALLEN 1963. Utgiver: OPPI
42. En av de spesielle julekorttegneerne er Harald Damsleth. Han skiller seg ut med sin spesielle stil. Han har flere signaturer, bl.a. "th" som står nederst i hjørnet. Det er interessant å finne stoff om kunstnerens liv og levnet. Dette kortet er stemplet i 1952 og utgitt av Børrehaug & Remen.
43. Under krigen tegnet Frank Wathne noen artige julekort med svært norske motiv. Det var nok en liten demonstrasjon mot okkupasjonsmakten, og kortene ble etter hvert forbudt. Det som går igjen på de ti kortene han tegnet, er nisser med lange røde luer og det norske flagg. Skihopp er norsk nasjonalidrett, så det er ikke tilfeldig at Wathne tegnet dette motivet.. Kortene er utgitt av Åsmund Lærdal.
44. Noen har også sansen for englekort. Ukjent utgiver.

45. **Historiske motiv.** Dette temaet er også omfattende. En kan begrense seg til en epoke, for eksempel vikingetida. Her har kunstneren Hjalmar Johnssen tegnet og malt et flott vikingskip. Det er et overrekkelseskort i kartong, produsert på slutten av 1890-tallet. Utgiver: John Fredrikson.
46. Her ser vi Einar Tambarskjelve til høyre og kong Olav Trygvason til venstre. Vi er vitne til en situasjon i slaget ved Svolder. Einar har nettopp fått buen sin ødelagt og får så låne en bue av kongen. Kraftkaren fra Trøndelag spenner buen så høyt at pila ikke når frem til selve buen, og det er da Einar sier de berømte ordene: "For veik, for veik er kongens bue." Ukjent utgiver.
47. **Militære motiv.** Dette er Setnesmoen i Romsdal ca. 1920. Soldatene bodde i telt, ikke i brakker som i dag. Setnesmoen har vært militært øvingsområde siden 1700-tallet. Utgiver: Romsdal Bokhandel, Åndalsnes.
48. **Eventyr.** Kanskje kunne eventyrkort og frimerker med eventyrmotiv passe sammen i en spesiell samling. Dette motivet av Rødhette og ulven har Paul Hey laget. Kortet er stemplet i 1921. Tysk utgiver.
49. Theodor Kittelsen har laget dette spennende motivet av Smørbukk og trollkjerringa. Kortet er stemplet i 1949. Utgiver: Mittet.
50. Pannekaka. Her ser vi mor, de sju skrikerungene og gamlefar som springer etter pannekaka. Kunstnersignaturen "wimo" står for Otto Wiese Moe. Utgiver: J. H. Kuenholdt.
51. **Reklame.** Her er det Vikingemelk og Nestles næringsmiddel for barn som tilbys. Det var en gros-firma som sendte disse kortene ut til butikkene der innehaverne kunne bestille på baksida av kortet.
52. **Frimerker på postkort.** Det finnes både norske og utenlandske kort der frimerker er motivet. Vi kjenner igjen OscarII – serien og posthornmerkene. Tagging og farge stemmer ikke helt. Det er også utgitt kort der mynter eller sedler er motiv.
53. **Fosser (paraply).** Noe liker å samle på det som er typisk norsk. Norge har mange fosser og fossefall. Her kan en lett få en fin samling for en billig penge. Låtefossen i Hordaland er et yndet motiv. Litt mer spesielt er det å samle på motivet paraply. Å være litt utenom det vanlige gjør at hobbyen, som for øvrig heter *deltiologi*, blir artig.

Sluttord:

Med denne serien har jeg prøvd å vise de mange mulighetene en postkortsamling har å by på. Det finnes atskillig flere tema å samle på enn det jeg har vist her. For å få mer innføring i hobbyen vil jeg anbefale Ivar Ulvestads to bøker som heter "Vennlig hilsen" (Aventura forlag 1988) og "Norske Postkort" (DAMM 2005). Ulvestad har også med fyldige litteraturlister.